

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pe un an 240 Lei Pe jumătate de an 120 Lei Pe un pătrar de an 60 Lei Un număr 5 Lei Pentru strălucitate pe un an 300 Lei</p>	<p align="center">APARE DUMINECA</p> <p>Mănușcrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concursuri edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei; până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei</p>
---	--	---

Războiul sfânt.

„Varsă mânia ta asupra popoarelor cari nu te cunosc și asupra neamurilor cari nu cheamă numele tău”.

(Ieremia 10, 25).

Nu ne încumetăm a năzări în taimițele Apocalipsei tâlcul zilelor noastre de — oarecum — nebună încăerare. Ci, abia după ce evenimentele istorice s'au consumat, cugetul încearcă să le afle identificarea în profetiile Sfintei Cărți. Și orice eveniment istoric își găsește similitudinea în istoria biblică, cu aceea că accesoriile sunt diverse, până când firul conducător pe care se înșiră evenimentele este unul și același; — poreclit de istorici — *destin*; de observatorii militari — *eroism*; de filosofi — *predestinație*; căruia însă observatorul biblic îi zice — *planul divin*, întretesut în misterele sfintelor profetii biblice.

Intr'una din zilele trecute, agenția Reuter aduse senzaționala știre, precum că unui număr de 600 militari finlandezi, aflați pe frontul din preajma lacului Ladoga, s'a arătat un *înger alb*, care zburase din spre tabăra acestora către armata rusă. Un ziar sârbesc s'a și grăbit a timbra acest fenomen psihologic de *halucinație*. Nu vor întârzia nici metereologii să-și spună cuvântul debitând cine știe ce exhibiții științifice, pentru ca fenomenului să-i afle tâlc în natura fizică a spațiilor arctice și polare. Scafandrierii bibliei zic: *vedenie cerească*, care insuflă duhul biruinții evlavioșilor filandezi cari luptă împotriva apocalipticeii fiare a bolșevismului.

În lumina acestor opinii, trebuie căutat și tâlcul faptului că goliatul popor rus, încrezut în

pregătirea tehnică bolșevică este rușinat de davidianul popor finlandez, care încrezut în *Domnul oștirilor cerești*, sfarmă capetele balaurului apocaliptic. Ingerul păzitor — poate arhistrategul Mihail — a cercetat pe oștenii finlandezi învederându-le că sunt preopinienții unui războiu sfânt. Și oare de ce se grăbesc a da tot felul de ajutoare alésului popor finlandez Anglia, Franța, Italia, Suedia, Norvegia, America, Uruguay, etc. dacă nu au viziunea pericolului ateismului bolșevic.

Popoarele nu luptă acum numai pentru independența teritorială și națională, ci mai cu seamă pentru *independența morală și spirituală*. Mai puțin pentru libertatea și echitatea națională, cât mai ales pentru înfrângerea fiarei demonice, care asemenea apocalipticului „*cal roșu ca focul*”), *vrea să ia pacea de pe pământ și să se înjunghie unii pe alții*”). Lupta se dă pentru rușinarea lui Moloh, domnul veacului acestuia. Este lupta între *spirit și materie*; este lupta dintre *cultura morală și civilizația fierului*! Este lupta pentru *instăpânirea divinului în lume*. Este lupta când cei puțini ai Domnului se aleg deoparte, întrezărind — poate — *planul divin* și luptă în *oastea Domnului* pentru *triumful împărăției lui Dumnezeu pe pământ*.

Fie ca în aceste clipe de grea cumpănă pentru suflarea a tot pământul, *ființa Neamului românesc să fie străluminată de viziunea Promisii cerești*, invocând ajutorul *Dumnezeului oștirilor celor mai presus de fire*, pentru ca la *fel iluminatului Moisi să strige la allarul înălțat din prisosul evlaviei străbune*: **„steagul meu este Domnul”**. (Exod 17, 15).

Pr. A. Uroș-Doloveanu.

1) Apocalips 6, 4.

2) Apocalips 6, 4.

Pe marginea Anuarului Academiei Teologice.

— Profesorul Ioan David —

Am răsfoit cu înfrigurare Anuarul Academiei noastre (1919-1939) — o impresionantă icoană a atâtor fapte demne de memorat — o frumoasă realizare a actualilor profesori.

Deosebit și profund m'a impresionat capitolul: „Foștii profesori“ (pag. 261-279).

Este capitolul erudiților profesori, care s'au săvârșit în Domnul lăsând posterității fructul bunelor lor osteneți sau avansați la frumoase posturi în ierarhia noastră bisericească și la catedre universitare sau retrași pentru a-și lua odihna binemeritată după o prodigioasă activitate profesorală. Intre aceștia, este trecut și profesorul Ioan David, a cărui biografie sfârșește cu cuvintele: „Din nefericire pentru școală și Biserică, funcționează numai câțiva ani, căci în urma unei boale grave de nervi, în 1 Octomvrie 1938, e silit a se pensiona“. (pag. 278).

Prof. Ioan David, între „foștii profesori“? Prof. Ioan David pensionat, adică... plecat pentru totdeauna dela catedra sa, dintre studenții săi? Pensionat, la vârsta când nizuia fresc, la plinătatea puterii sale intelectuale, la desăvârșirea sa didactică?

Oh! E un gând zdrobitor!

Deși cunoșteam drama sufletului său, parcă n'ași fi vrut s'o văd niciodată scrisă...

Am lăsat durerea să muște adânc în suflet...

Vai, și cât l-am iubit pe bunul meu profesor!

L-am reactualizat în sufletul meu, așa cum era atunci când am început să-l iubesc.

L-am readus în sufletul meu, așa cum este acum, când îl iubesc atât de dureros.

Il simt atât de aproape. Il aud. L-am strigat numele de mii de ori...

Il privesc tremurând în cutele sufletului și parcă, un sentiment sfânt, de pietate mă oprește să-l ating.

Dar l-am iubit prea mult și dragostea justifică orice.

Nu, nu!... El va trebui să se întoarcă, dacă nu la catedră, cel puțin la acei care l-au iubit ca profesor, ca prieten, ca om.

Nu mi-l pot închipui pe Prof. Ioan David, decât obosit și retras pentru un timp oarecare, departe de forfotul obositor al cotidianului, pentru a-și redobândi acea admirabilă ordine a gândului, acea stăpânire a verbului, când lua avânt oratoric.

Nu mi-l pot închipui căzut într'o stare finală, apatică a spiritului său.

Organismul său robust, că părea uneori exuberant de viață, va putea rezista unei boale

ce-l ruinează atât de nemilos, până când spiritul său viu, va izbuti să se smulgă de sub năruirea lăuntrică și să redea totul organic, echilibrul zdruncinat.

El va reveni între noi. Il cere credința noastră, în rugă ferbinți către Dumnezeu, izvorul tămăduirilor miraculoase, il cere dragostea celor care l-au cunoscut bine.

Când a plecat dintre noi — acum câțiva ani — aveam impresia că se prăbușește de undeva de sus... o greutate inertă.

L-am strigat, am vrut să-l sprijinim, dar el, se prăbușea inevitabil. S'a oprit totuși o clipă. A ridicat privirile la noi — câțiva studenți din anul IV. — Ah! acei ochi care-și perduseră puterea scrutătoare! A privit tulbure și parcă, totuși, înțelegător. „Mă doare capul“ a rostit deplin conștient. Am tresărit. „Odihniți-Vă, trebuie să Vă odihniți“ l-am implorat noi.

A plecat apoi cu nădejdea de a se reîn-țoarce refăcut.

De atunci, aștept cu încredere să treacă acea fatală „durere de cap“.

Altfel, ar fi îngrozitor.

Profesorul Ioan David, trăește o existență tragică în realitatea fizică.

Inchistat în carapacea cărnii, sufletul lui țipa surd, tragic, halucinant de tragic, sub năruirea lăuntrică, în deslănțuirea haotică a nervilor...

Incerc, adesea, să prind unele aspecte din sfâșietoarea dramă a sufletului său.

Prea puțin cunoștea realitatea lumii sociale, de aceea nu-și găsea o atitudine în fața vieții.

Bunurile materiale n'au nici o valoare, nu le știe aprecia. Trăește deasupra lor. Se dezinteresează de aspectele exterioare ale lumii sociale, fiindcă toată atenția îi este îndreptată spre trăirile lăuntrice. Căuta totuși, parcă, mereu, obișnuința lumii, familiarizarea cu felul comun, de a fi, al societății. Rămâne însă, același inadapabil — ridicol chiar — și de aceea trăește — trăește inconștient — într'un vecinic dezacord cu lumea.

Temperament vulcanic, izbucnea adesea fără motiv real, prin acel absurd al firii.

Astfel, începu acel dureros proces de singularizare. Lumea îl înspăimânta adesea, îl îngrozea. Se credea urmărit, persecutat de anumite persoane și aceasta îi pricinuia mult rău.

A încercat să scrie, dar n'a ajuns să realizeze lucruri mari — lucruri de talia geniului său. — A trăit însă permanent într'o febră a creației. Simțea ceva ascuns, în adâncul lui, ceva tainic, care cere eliberarea.

A trăit într'o continuă răscolire a simțurilor, cu nervii încordați, în acea chinuitoare „ges-

tație" care-l făcea uneori, în fața lumii, atât de ciudat: tăcut, apatic, singular sau distrat, visător, întrebând nimicuri, cu rost și fără rost, — fără să-l intereseze răspunsul — pe oricine întâlnea în cale.

Era mereu tulburat și neliniștit.

Dar, vai, neliniștea lui spirituală, se cerea realizată în proporții prea vaste. Și aceasta constituie tragicul existenței lui spirituale.

A încercat să se realizeze în multe domenii. Nopti întregi scria versuri „clasice” — din care a publicat doar câteva —, traducea din clasicii latini, scria meditații — care luau uneori proporții de tot vaste, interminabile. — A încercat studii teologice — proiectase un studiu de „Istorie a Religiiilor”.

Nimic nu-l mulțumea însă, nimic nu-i potolea febra. Nu se simțea ajuns la limitele eforturilor lui spirituale. Și el voia să se realizeze integral.

Neliniștea sporea, îl istovia.

Și nopțile treceau albe...

Adesea sfârșia într-o ciudată stare de mușenie, de încremenire launtrică. Parcă, întregului organism se oprise brusc și rămăsese încordat...

Destinul lui a fost prea tragic. Linia vieții lui, n'a mers firesc înainte.

Sfintele lui neliniști nu s'au mai limpezit. N'a putut trece peste „febra începutului”. N'a putut culege din perlele gândurilor sale nimic important. La treizeci de ani, s'a prăbușit totul, într'un scurt zuruie de nervi...

Astfel s'a retras în pensie, Prof. Ioan David.

Neuitată și inegalabilă rămâne totuși, activitatea lui profesorală. N'a scris mult și totuși opera lui e mare, e uriașă, prin dragostea cu care s'a dăruit integral catedrei.

Marcu Bănescu.

Rezidentul Al. Marta în slujba Banatului

(Continuare)

Din *Dacia* — ziarul de afirmare românească a ținutului Timiș, care apare sub egida Astei Bănățene — Bănățenii am luat la cunoștință că momentul de veacuri așteptat, clipa culminantă a *plinirii vremii* se apropie. Episcopul Timișorilor încurând își va face intrarea sărbătorească în cetatea din care cărja arhierescă română a fost izgonită mai bine de o sută de ani.

„*Il așteptăm astfel pe Episcop: întâi și întâi, dintre noi, al nostru și pentru ale noastre să fie. Cărja crescută din adânci înrădă-*

cinări de simțire de credință și tradiții locale, înălțându-se pe Scaunul, care noi și numai noi l-am clădit, zi cu zi, nădejde cu nădejde, hârțuiți de desiluzii, obosiți de frământări.

„*Să ne fie os din osul nostru, crescut în podobiile stranei*, în datinile păstrătoare de adâncă suflare creștinească, cunoscător al păcatelor și virtuților noastre, deopotrivă. Il vrem prinț al bisericii, cu genealogia în elita năzuințelor spirituale locale. Cu un cuvânt: *bănățean*”¹⁾.

Descifrând și interpretând dorința și voința Bănățenilor — inclusiv dorința *Celui* ce reprezintă această frântură a poporului nostru în fața conducătorilor țării, El însuși *legat cu rădăcini adânci de glia Banatului și de aspirațiile lui* —, ziarul *Dacia* se face ecoul acestei dorințe, căreia-i dă o expresie, ce nu-și găsește echivalent decât numai în voința atât de categoric manifestată de fiii celorlalte provincii românești, cu prilejul completării Scaunelor episcopale vacante.

Incepând cu *primul mitropolit Iosif*, pentru ridicarea căruia, pe *Scaunul* mitropolitan nou înființat al *Moldovei*, urmașii lui *Bogdan și Dragoș-Vodă* aproape 10 ani, au dat adevărate lupte cu Patriarhia ecumenică din Constantinopol, care voia să-i ferească cu un mitropolit strein²⁾ —, frații Moldoveni de-a-lungul veacurilor, numai când nu găseau călugări capabili dintre pământeni, aduceau pe tronul mitropolitan al *Sucevei* și al *Iașilor*, și pe cele episcopale dela *Rădăuți*, *Roman* și *Huși*, călugări de aiurea. De obicei, în Moldova cărja mitropolitană și episcopală, cu puține excepții, a fost purtată de cei *înfrății cu glia și cu tot ce este moldovenesc*.

Asemenea au procedat și *Moldovenii-basarabeni*, neabătându-se nici în zilele noastre dela un *obicei consacrat de veacuri*. Cazul *tipic*, care a făcut atâta răsunset în întreaga Țară-întregită, al prea evlaviosului și cuviosului călugăr *Dionisie Erhan*, azi Prea Sfințitul *Dionisie*, *episcop al Cetății-Albe și Ismailului*, este prea cunoscut, ca să mai fie nevoie a stăruii asupra lui.

Cei din *Țara Românească* — din *Muntenia* și *Oltenia* — au urmat, oridecâteori împrejurările le-au fost favorabile, același *săndtos principiu*. Alegerea, cu unanimitate și cu un elan rareori întâlnit în istorie, a Înalt Prea Sfințitului *Nifon Criveanu*, ca *prim-mitropolit* pe Scaunul restaurat al *Mitropoliei Severinului și*

1) C. Miu-Lerca, *Episcop Bănățean*, în ziarul *Dacia*, Timișoara, nr. din 6 Ianuarie 1940.

2) N. Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a Românilor*, vol. I. Vălenii-de-Munte, 1908 p. 49 sq.

Olteniei,³⁾ este dovada cea mai puternică pe care se pot sprijini *Bândștenii-timișeni* când vor să aibe la *Timișoara*, ca și *Oltenii la Craiova*, un pământean⁴⁾.

Dar, ce să zicem de frații *Ardeleni*, cari și ei au dat dovadă de aceeași înflăcărată dragoste față de fiii lor, oridecâteori a fost vorba de vreo vacanță mitropolitană și episcopală la Sibiu, Cluj ori Oradea.

I-am înțeles totdeauna, dar vrem să ne înțelegă și dânșii odată, că și noi ne iubim fiii noștri, consacrați din tinerețe slujirii Domnului și călugăriei, cel puțin atâta cât își iubesc și ei pe ai lor.

Aceasta nu este un păcat. Dimpotrivă, o considerăm ca pe o virtute cardinală, de care au dat și dau dovadă nu numai Românii din singuraticile provincii, ci și miile de comunități ortodoxe din întreaga Patriarhie română, atunci când țin cu orice preț să aibe preot pe unul din ai lor, din satul lor ori din satul învecinat.

(Urmează)

Preotul Gheorghe Cotoșman.

Bătăciții.

Eu sunt buciumpul — biserica — voi vișele — oamenii — de nu va rămâne cineva în buciumpul se scoate afară și se usuă, în foc o aruncă și arde (Ioan 15, 5-6).

Tot s'a scris și se scrie despre pericolul ce-l aduce sectarismul creștinismului și naționalismului românesc, care purcede un internaționalism. Să nu mergem mai departe și să ne gândim numai la Rusia. Căderea Rusiei dela naționalism și creștinism în bolșevism se datorește celor unasutăcincizeci și mai bine feluri de secte ce-au bântuit odată în ea. Așa este și și așa va fi, slăbirea, desbinarea și părăsirea credinței sănătoase — a moralei creștine — aduce cu sine slăbirea desbinarea — unirii între oameni — a puterii naționale.

Tăria moralei creștine și a naționalismului românesc trebuie să fie buciumpul din sf. evanghelie. „Eu sunt buciumpul, voi mlădițele, celace

3) In revista sa *Vitorul* nr. din 23 Decembrie 1939 distinsul Prof. Dr. D. Bozoianu scrie: „Ziua de 30 Noembrie 1939 a fost o zi de mare însemnătate, pentru că prin votul ce s'a dat, colegiul electoral ca — și în unanimitate — s'a asociat la glăsurile clericilor și mirenilor Olteniei, cari — verbal și în scris — cereau pe Vlădica Nifon, ca să le fie înaltul lor păstor. Așa cum se cuvine și așa cum ar trebui să fie totdeauna“.

Vezi și art. *Mitropolia Olteniei* din revista *Vremea nouă*, Turnu-Severin, din 24 Ian. 1940.

4) Vezi ziarul *Gorjanul*, Târgu-Jiu, nr. din 1-7 Ianuarie 1940.

rămâne întru mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, că fără de mine nu puteți face nimic. De nu va rămâne cineva în buciumpul, se scoate afară și se usuă și o adună pre ea și în foc o aruncă și arde“. (Ioan 15, 5-6).

Să înțeleagă atunci sectarii măcar acum în ceasul acesta, că ei nu sunt tăria creștinismului și a naționalismului românesc ci slăbirea lor, că ei nu sunt în buciumpul evangheliei lui Hristos — creștine și naționale — ci eșiți din buciumpul ca Iuda dintre Apostoli.

Strămoșii noștri s'au născut în credința creștină fiind ea și un puternic sprijin al naționalismului românesc. Deaceea de multe ori s'a zis: că nu ești român deplin dacă nu ești și bun creștin.

Sunt de cinci ani într'un sat care pentru bapțiști este așa zis un centru, unde se adună de mai multe ori pe an, din mai multe plase, ținând așa zisele concerte religioase cu fanfară în casele de — rugăciune — adunare, de unde pleacă apoi și în celelalte sate vecine cu propaganda lor, fără ca autoritățile administrative și jandarmerești să intervină deși noi intervenim de nenumărate ori.

Cu toata propaganda lor, pe care o fac în ciuda preoților pot spune, că nu au câștigat nimic, în schimb a câștigat buciumpul — biserica — prin revenirea a câtorva din ei. Noi ne-am dovedit a fi mai tari prin purtarea noastră și cuminența credincioșilor noștri, căci nu înzadar spune sf. Părinte Ioan Gură de Aur, „nu pe cel rătăcit să-l urâm, ci rătăcirea lui, căci omul este lucrul lui Dumnezeu pe când rătăcirea lui e lucrul diavolului“. „Să ne purtăm cu dragoste, căci dragostea este un mare dascăl în stare de a întoarce pe cineva din rătăcirea lui“.

Poporul nostru a dat și da dovadă că doarește să trăiască în pace și liniște săturându-se de propagandă sectară cum s'a săturat și de cea politică zicând: noi ne-am născut în credința ortodoxă drept măritoare și nu părăsim credința moșilor și a strămoșilor noștri, voi ați eșit din buciumpul nostru, nu noi din al vostru.

Părintele Vasile Frujină în legătură cu cuvântarea Domnului Ministru Giurescu între altele spune: cum poți să fii un bun român, când semnul sf. cruci nu ți-l faci?! Cum poți să te numești creștin, când de biserica creștină te-ai despărțit de mult? Cum vrei să te arăți un iubitor de cele sfinte, când dai afară din casa ta icoana Lui Hristos și a sfinților cari s'au jertfit pentru credința în el? Cum vrei ca să arăți iubire de rege și de țară când stai nepăsător acasă în zi de sărbătoare și nu vii ca să-ți pleci ge.

nunchii în ceas de rugăciune, acolo unde poporul se roagă pentru țară și rege etc. Cum poți avea pe Dumnezeu ca tată, când Biserica Lui n'o ai ca mamă, ci te-ai despărțit de sânul ei, de brațul ei te-ai depărtat și ai alergat la mamă vitregă ce nu dorește nici binele tău, nici a neamului tău, ci pierirea tuturor.

Li cunosc foarte bine pe acești rătăciți ca unul care trăesc în comună cu ei, ei poartă în suflet o dușmănie față de toți aceia cari nu sunt ca ei.

Un frate preot îmi spunea că, într'o zi primește o scrisoare dela un oarecare X din Orșova, care este angajat la marina comercială de pe Dunăre și îl anunță ca să facă în registr. de nașteri observarea că a trecut la neconfesionalism, la care fratele preot ia răspuns cu cuvintele: mai bine de tine de nu te-ai fi născut, leagăți o piatră de moară de grumaz și aruncă-te de pe vapor în Dunăre și atunci îți va fi trecerea adevărată dela confesiune la neconfesionalism.

M'am gândit mult și am zis pentru-ce oare conducătorii noștri prin legi și decizii îngăduie și-i apără, când ei nu sunt naționali ci internaționali deoarece primesc în adunările lor unguri, jidovi, germani, ruși etc., cu toții sunt frate și soră. Ei nu dau atâta pe țara și frații lor români, cât dau pe frații de orice naționalitate cari sunt ca ei rătăciți. Am auzit odată cum striga un rătăcit român pe fratele sau ungur: Frate Pișta așteaptă-mă! Afară de aceasta Dumineca, sărbătorile legale, naționale și ale Familiei Domnitoare nu le țin, ci lucrează.

Am amintit în articolul intitulat „Satul și conducătorii lui” că autoritățile administrative și jandarmerești, sunt cam lăsătoare și când intervin conducătorii satului văzând răul, atunci ei privesc de sus în jos, poate și deaceea că acești domni sunt aproape niște rătăciți deoarece la biserică în lungul anului nu-i vezi de loc, atunci nu-i mirare că îndrăznesc sectarii și oamenii a face ce vreau. Ba ce este mai mult că unii domni culți cari se țin buni români — ca de exemplu unii avocați cari nu se sfiesc să ia în chip provocător apărarea sectarilor.

Am zis că ținta tuturor rătăciților este distrugerea credinței și slăbirea unității neamului. Sf. Apostol Pavel zice: Socotiți cum să umblați cu pază, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt” (Efeseni 5, 15—16).

E vremea să ne deschidem ochii, vremurile sunt rele și grele — cum suntem și noi — când se va vedea răul să nu fie prea târziu.

Pr. Aurelian Șt. Chepic.

Cosmogonia biblică și teoriile științifice.

(Continuare)

De Pr. I. Firca.

După *Planck* orice sursă de lumină nu poate emite sau absorbi energie decât prin anumite unități discrete, multipli ai unei cantități elementare numită *quantum*, care reprezintă atomul de energie. ¹⁾ (*Teoria quantelor*.) Razele catodice, descoperite de *Crookes* nu sunt altceva decât un bombardament efectuat sub influența scânteii, prin particulele unui gaz rariefat. ²⁾ Iată deci *emisiunea* reabilitată, sub o altă formă bineînțeleasă. ³⁾

Cele mai recente cercetări în domeniul fizicii moleculare și mai ales atomice, atât de ample și complexe încât au putut permite individualizarea unei *microfizice*, au mers mai departe decât relativismul în acțiunea de corectare ori chiar de răsturnare a *macrofizicii* de altădată bazată pe știința clasică. Pornind dela *quantificarea lui Planck*, știința actuală a intrat într'o nouă fază de dezvoltare, din care pare a se degaja chiar o metodă de cercetare și de înțelegere a realității, deosebită de cele de până aici.

Căci mulți gânditori pun acum în locul *monismului* imaginat altădată la baza fenomenelor fizice un ireductibil *dualism*, ⁴⁾ demonstrând de exemplu că mecanica ondulatorie a lui *De Broglie* ori *Schrödinger* e aceeași cu mecanica cuantică a lui *Heisenberg*, în înțelesul că ajungem la aceleași rezultate în cercetările noastre, admitând fie unda, fie corpusculul cuantic. ⁵⁾

Ruptura față de trecut a ideilor științifice actuale e mai mare decât pare la prima vedere. Dovadă că și limbajul nouilor directive rămâne aproape obscur pentru cel familiarizat cu amănuntele științei clasice. Mai ales că și noua concepție asupra universului, în care eterul a devenit o abstracțiune matematică, iar energia constanta de integrare a unei ecuații diferențiale, e cu mult mai abstractă decât înainte. ⁶⁾ Toate acestea fac ca în lumea fizicienilor să se vor-

1) Cf. Boutaric, op. cit. p. 628.

2) Cf. A. de Lapparent, op. cit; Cf. L'Abbé Moreux, op. cit. p. 6.

3) Ibidem; Cf. Boutaric, op. cit. p. 628; Cf. L'Abbé Moreux, op. cit. v. I. p. 6.

4) Cf. Stéphane Lupasco: „L'expérience microphysique et la pensée humaine”. București, Fund. Regale, 1940, p. 17. Cf. și I. Petrovici „Vicisitudinile obiectivității științifice” în „Gândirea” An XVIII Nr. 9, p. 482.

Teoria quantelor adaptându-se destul de greu la explicarea fenomenelor de interferență și difracțiune cari au făcut să triumfe ipoteza ondulatorie, îi conduce și pe fizicieni cari nu cred în obiectivitatea a două soluții pentru același fenomen la admiterea lor în realitate. „Jusqu'ici la physique des radiations échappe à toute tentative de synthèse unique”, spune Boutaric. (Précis de Physique, p. 628).

5) Cf. Stéph. Lupasco, idem, pp. 17—19.

6) I. Petrovici, loc cit. p. 481.

bească de revoluții, ori de o criză a fizicei contemporane. 7)

Și mai rezultă de aci, în chip de netăgăduit, că *eroarea* științifică își are realitatea ei, după cum are și un anume rol de jucat în progresul științelor, fără a se îngădui totuși prin aceasta afirmația categorică că știința clasică s'a înșelat complet, ori că nouile descoperiri științifice sunt în sfârșit pe drumul adevărului pur. 8) Ar fi absurd să vorbească cineva de vre-o încremenire a științei omenești într'o anumită fază sau în anumite formule de exprimare a realității. Ci ca în orice organism viu sesizăm și în știință mișcare și frământări, încercări neisbutite cari pot descuraja pentru moment, ori altele, taxate drept „aventuri de avantgardă științifică“ 9) și cari vor atrage poate zâmbetul de superioritate al generațiilor ce vin.

Nu găsim nimic nefiresc în asemenea situații, atunci când suntem convinși că *indoiala* în privința adevărului exprimat în teoriile dominante într'o epocă a fost unul din factorii de căpetenie ai progresului gândirii și cunoașterii umane, stimulând cercetarea deschizătoare de noi drumuri, după cum *contradicția* între anumite adevăruri curente este principalul motor al oricărei noi achiziții științifice, întreaga activitate cugetătoare a omului apărând astfel ca o vastă și nesfârșită bătălie logică stăruită de contradicție. 10)

Și de aceea — aproape ca și în domeniul filosofiei — vechile teorii științifice sunt reluate 11) în timp ce altele actuale, cad în desuetudine, deși nu cu aceeași crâncenă frământare și de multe ori lipsă de sens ca în filosofie, ci aproape totdeauna cu câștiguri precise pentru edificiul cel mare al științelor, căci oricare teorie, oricât de efemeră și de caducă, provoacă anumite experiențe și consacră anumite date.

Pentru a explica motivele unei asemenea evoluții științifice, prin revoluție, — în ciuda considerațiilor de care se bucură științele exacte — și împotriva *neopozitivismului*, ostil din principiu oricărui apriorism, filosoful francez *Boutroux*, în lucrarea lui „*Contingence des lois de la nature*“ — ținând seama de raportul dintre realitate și cunoașterea ei, — precizează că isvorul legilor științifice stă în mare parte în operațiile

gândirii noastre, creatoare de formule numeroase și în același timp elastice. Dela formula abstractă a legii științifice până la concretul individual rămâne însă o distanță, în care se pot produce surprize și ies în relief anumite părți slabe ale logicei științifice. Iar obiectivitatea științifică ar fi un simplu *compromis* între factorul nostru mental și realitatea concretă și prin aceasta cel mult o idee regulativă care cărmuește eforturile științei, fără a o putea duce însă la râvnitul liman. 12)

Pentru teza noastră, din această continuă devenire a științelor, ca și din sporadica lor schimbare de directive, reiese concludent, odată cu variabilitatea teoriilor și relativitatea adevărilor cuprinse în ele. Și atunci evident că afirmații efemere ale științei cutărui veac nu pot răsturna adevăruri la a căror cunoaștere omul nu s'a ridicat exclusiv prin puterea șovăelnică a minții lui, ci cu ajutorul mai presus de fire al veșnicului *Adevăr*, care i s'a descoperit pentru a-i satisface nu nevoia de cunoaștere, ci setea de mântuire.

(Urmează)

Popas duminical

reflexii la Duminica Vameșului și a Fariseului.

Preotul Octavian Tursa
Duhovnicul Academiei teologice.

Cine se înalță smerise-va, iar cine se smerește înălțase-va (Luca XVIII, 10—5).

Oscilăm cu vieța noastră între pământ și cer și între cer și pământ. De pământ suntem înlanțuiți prin trupul nostru, iar de cer ne simțim prinși prin sufletul nostru. Și ne trudim prin sbateri să înălțăm sufletul nostru spre a lui patrie vecinică: Cerul. Căci acolo e sensul profund al vieții noastre. O spune în glăsuiri de imne doar și poetul:

Răsbim din lut, urcăm scări de luceferi,
Silim să ducem cerul mai departe,
Prin săbiile vremii trecem teferi,
Luptând s'ajungem pân' la tine Doamne!

Și vom intra în această patrie vecinică a sufletului — în aceasta „s'ajungem pân' la tine Doamne“, mărturisind pe Domnul în rugăciuni.

Și face-ni-se-va intrarea în patria vecinică a cerului, prin aceea minuțioasă și searbădă împlinire a întocmirii orânduieilor legii, dar cu suflet străbătut de aspră secetă precum mărturisita Fariseul în ruga sa către Domnul? Sau face-se-va intrarea aceasta în patria cerului prin duhul unei frângerii de inimă-smerită ce să sfășie de conștiința nelegiuitorilor și se purifică prin pârăie de lacrimi, așa cum mărturisita Vameșul în ruga sa către Domnul?

Iată, iubite cetitor și frate întru Hristos, problema care frământă în clipa prezentă gândurile noastre și a căreia deslegare însuși Domnul i-o dă prin evanghelia Fariseului și a Vameșului!

12) Cf. I. Petrovici, loc. cit. p. 476, 479.

7) Cf. Lupasco, op. cit. p. 47.

8) Cf. ibid. p. 21.

9) Cf. ibid. p. 20.

10) Cf. ibid. p. 40.

11) Pe lângă ipoteza atomică — amintită — formulată în antichitatea greacă de *Leucip* (pe la 500 a. chr.) și reintrodusă în știință de *Dalton*, la 1803, putem pune în aceeași categorie a ipotezelor și teoriilor reluate chiar recenta discontinuitate cuantică a luminii analoagă cu *discontinul* din concepția lui *Democrit* și *Lucretius*. (Vezi lucr. cit. a D-lui Lupascu, pp. 67—70.

Doi oameni s'au urcat într'un templu să se roage; unul Fariseu și altul Vameș, zice Domnul. Și doar vă este cunoscut chipul în care s'a rugat Fariseul și chipul în care s'a rugat Vameșul. Și ne dă Mântuitorul Iisus Hristos prin felul de a se ruga a acestor oameni 2 cete omenești: una care e străbătută de germenii îngâmării, și alta străbătută de focul cald ce-l urzește smerenia.

Creștinule! Tu nu știi că o lege scrie:

Înainte-ți stau deschise două căi sub largul hău,
E smerenia ce ridică și îngâmfarea ce coboară.

Una duce către bine alta duce către rău...
Grea e pururea și sue tot la deal, întâia cale,
Cea de-a doua e ușoară: merge pururea la vale
Și-i de-ajuns, puțin s'aluneci pe alunecosu-i prund,
Ca să cazii pe veșnicie în prăpăstii fără fund.

(V. Militaru: Vorbe cu tâlc.)

Priviți în jur și veți vedea și azi pe pământ aveau pe Fariseul din Evanghelie înfățișat sub diferite forme. El mișună sub ochii noștri.

Nu-l vedeți cum intră în casa Domnului ca și cum ar intra într'o casă streină, fără nici o svăcnire de cele sfinte în inima sa, cum se prosterne în genunchi în fața icoanei sfinte și se închină Sfântului zugrăvit într'o atitudine marțială, cu mișcări studiate acasă în fața oglinzii, cum murmură și înfiripă ceva meșteșugit ca o rugăciune, cum își atinge fruntea de lespede de biserică de zeci de ori și rotește colțul ochiului ca să vadă de este observat, iar mintea-i fuge la întrebarea, dacă este admirat de ceilalți credincioși pentru această atitudine?

Uitați-vă la el și veți vedea pe Fariseul din Evanghelie! În sufletul său nu curge nici un fluid spre căința nelegiuirilor săvârșite! În sufletul său e sterpicune! În sufletul său n'are loc acel proces de terapeutică sufletească ca în sufletul Vameșului! Prin el nu trece suflul ce să-i frângă inima din pricina fărădelegilor, nu se sfășie prin sânșuri de inimă, sufletul său nu se frământă spre o altă viață, și nu se purifică prin părăie de lacrimi!

Uitați-vă că se găsesc oameni, cari trecând prin fața bisericii își fac semnul crucii numai dacă au observat că-i privește cineva? Nu-i gestul acesta fariseism? Isvorât-a el în mod nevolnic, în mod spontan din sufletul lor?

Uitați-vă la trecătorul care cerșetorului dela colțul străzii în loc să-i înmănuiască monede ca obol, o aruncă pe caldarâmul trotuarului ca făcând zângănit, să atragă privirea celor din jur despre valoarea monedei? Nu-i fapta aceasta fățarie?

Uitați-vă la unii oameni cari ajută pe cei nevoiași, strămtorați cari își dau obolul, cari fac danii numai și numai ca pentru acest gest mărinimos numele lor să apară în publicitate ziaristică?

Să ne amintim de un fapt. Vrem să intrăm cu sufletul nostru în patria cerului? Dacă da, atunci trebuie să redevenim în sufletele noastre copilul ce-am fost odată. Să ne amintim cum ne rugam atunci fără meșteșugire. Și fără șovăire să venim și astăzi să ne rugăm cu curățenia gândului de atunci, să plângem cu amar pentru nelegiuirile noastre și atunci Domnul ne va învrednici de izbăvire cum a învrednicit pe Vameșul din Evanghelie. Rugăciunea trebuie să fie curată cum e floarea albă și curată.

Sunt multe vânturi arzătoare ce trec uneori peste câmpii și usucă plantele. Vezi atunci cum tulpinele veștejite stau aplecate spre pământ, dar vine roua care le înfrăgezește și le dă din nou vlagă.

Sunt multe vânturi arzătoare cari usucă sufletul nostru. Dar rugăciunea e ca roua ce-i redă prospețimea.

Ș T I R I

Dela Asociația Clerului „Andrei Șaguna”.

Publicăm cele de mai jos, primite din partea conducerii Asociației Clerului nostru din Mitropolie:

În interesul îmbunătățirii condițiilor de trai și afirmare ale Clerului nostru în general, s'au făcut, în timpul din urmă, repețite și stăruitoare demersuri. Ele au fost inițiate prin memoriile dela 1938 încoaci ale conducerii Asociației A. Șaguna, căror demersuri s'au atașat senatorii aleși ai Clerului: PP. CC. Lor preoții Petre Partenie și Nicolae Popescu din București, precum și senatorul dela Cluj, părintele canonic Ion Agărbiceanu, care în numele preoților uniți a semnat alături de noi dezideratele Congresului preotesic dela Timișoara, pe cari le comunicasem Dl-ului Ministru al Cultelor încă în 20 Ianuarie a. c., în Cluj, cu prilejul întrunirii acolo a Guvernului Țării.

În 8 luna crt. cei 2 senatori ai Clerului și cu senatorul președinte al Asociației A. Șaguna, au prezentat Corporației Asociațiilor Profesioniști Intelectuali din România (-CAPIR-), dezideratul colectiv al Clerului, pentru ca și CAPIR-ul să solicite din a sa parte, ca în viitoarea lege de normalizare a salariilor, Clerul să fie pus în aceeași categorie de salarizare cu Corpul didactic, potrivit calificației și serviciului.

Ziua următoare, senatorii Clerului ortodox, dimpreună cu președintele Asociației A. Șaguna și cu senatorul vice-președinte al Senatului părintele canonic Ion Agărbiceanu, au depus memoriile și informații la mâinile Ministrilor în cauză: Dl Iancu Nistor dela Culte și Dl Radu Portocală Ministru, delegatul D-lui Președinte de Consiliu autorizat a primi materialul informativ în chestia normalizării și armonizării salariilor, precum și în vederea stabilirii proximalului buget de Stat.

Cu acest prilej, de acord cu ceilalți senatori numiți mai sus, Președintele Asociației A. Șaguna a depus la mâna D-lui Ministru delegat, copii de pe memoriile din urmă ale Clerului ardelean, privind interesele Preoției, ale Protopopilor și ale Centrelor noastre bisericesti.

În aceeași zi, delegații Clerului dimpreună cu senatorul I. Agărbiceanu ne-am prezentat la I. P. Sf. Sa Patriarhul Nicodim, lăsând și acolo necesarele informațiuni scrise.

În toate locurile reprezentanții Clerului au întâmpinat înțelegere și bunăvoință.

În sfârșit, s'a semnat în numele Clerului celor 2 Biserici românești un memoriu comun, care va fi prezentat Palatului din partea senatorilor profesionali ai Clerului, domiciliați în Capitală.

Monografia eparhiei Caransebeș, lucrarea d-lui Nicolae Cornean, anunțată mai de mult, apare zilele acestea. Cartea s'a tipărit pe hârtie velină în condiții tehnice bune. Toate exemplarele vor fi legate în pânză.

Anuarul Academiei teologice ort. rom. din Arad. Acum nu de mult a apărut anuarul Academiei teologice ort. rom. din Arad pe cei din urmă patru ani. Anuarul propriu zis e precedat de o bogată parte literară scrisă de actualii tineri și distinși profesori ai teologiei arădane.

Pentru teatru sătesc recomandăm dd-lor preoți și învățători neîntrecutele piese ale d-nei Octavia Pirtea: instructive, moralizatoare și pline de un sănătos umor. *Spovedania Soacrei* piesă în 3 acte: *Licu cel viteaz*,

Cum e soacra așa nora, Moș Dincă la doctor, comedii într'un act; Florica cea miloasă și De-a Mărășeștii piese pentru școlari într'un act; Andrei Sgârcitul tragedie într'un act; Când n'ai nimic de lucru piesă comică în două acte și Puterea Rugăciunii, dramă în 5 acte. Afară de piese de teatru neobosite învățătoare, azi pensionară — soția distinsului preot Vichentie Pirtea din Sinersig — a scris și un volum de poezii intitulat Floricele din Banat și un volum de cuvântări naționale și patriotice, intitulat: O brazdă în ogorul Neamului.

Dealtfel ocazional vom reveni asupra operei literare a Doamnei Octavia Pirtea.

† **Alionte Oneșan** mașinist ajutător la tipografia noastră diecezană, pe care a servit-o cu credință 50 de ani, a trecut la odihna vecinică.

Dumnezeu să-l ierte!

Concurs

În baza ordinului Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 6389 B. ex 1939 din 4 Noembrie, se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foia Diecezană” pentru postul de preot la parohia vacantă de clasa II-a din comuna **Brebu** protopresbiteratul Caransebeșului.

I. Beneficii.

1. Sesiunea parohială în extensiune de 105 jugăre.
2. Birul parohial.
3. Veniturile stolare uzitate.
4. Casă parohială cu grădină și cu supraedificatele economice necesare.

II. Indatoriri.

Preotul ales este obligat a-și împlini toate datorințele preoțești și pastorale, a predica regulat în fiecare Duminică și sărbătoare și a catéhiza la școala primară, fără nici o altă remunerație.

Toate impozitele după beneficiile de mai sus cad în sarcina preotului ales.

Cei ce doresc să ocupe acest post, întrucât vor avea calificarea cerută pentru parohii de clasa II-a, precum și binecuvântarea P. S. S. Episcopului diecezan, să-și înainteze cererile, adresate consiliului parohial ort. rom. din Brebu prin Prea On. Oficiu protopopesc al Caransebeșului.

Réflécțanții se vor prezenta, pe lângă prelabila încunoștințare a Prea On. Domn protopresbiter tractual, în vre-o Duminică sau sărbătoare în sfânta biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratorie, însă nicidecum în ziua de alegere.

Brebu, din ședința consiliului parohial ținută la 26 Noembrie 1939.

Președinte:

Coriolan Draghici

preot administrator.

În conțelegere cu Oficiul protopopesc:

Secretar:

Ion Ișfan.

Isaia Suru

adm. protopop.

Judecătoria rurală Teregova, secția c. f.

Nr. 1473/1939 c. f.

Publicațiune de licitație și condițiile de licitație.

În cauză de executare pornită de urmăritoarea Regia Autonomă C. F. R. contra urmăritului Ilie Jurescu fost domiciliat în Jupalnic la cererea Administrației financiare Lugoj No. 15468 dată în baza adresei a Serviciului Contencios C. F. R. Timișoara No. 1970 I. 1936 Urm. 471 I. O. din 9/XI 1939.

Judecătoria având în vedere Legea pentru unificarea unor dispozițiuni referitoare la executarea silită publicat în Mon. Of. No. 179/1938 ordonă licitațiunea execuțională, în baza art. 144, 146 și 147 din Legea LX din 1881, asupra porțiunii de 1/4-a parte a urmăritului din imobilele înscrise în c. f. a comunei Cuptoare No. coalei c. f. 776 și anume: 1/4-a parte din „Intravilanul” de 36 1/2 stp. în valoare de 2000 lei. 1/4-a parte din „Svinea Mare” 1274 stp. în valoare de 2000 lei. 1/4-a parte din „Petolia” 135 1/2 stp. în valoare de 500 lei. 1/4-a parte din „Lunca Cornului” 820 stp. în valoare de 5000 lei, pentru încasarea creanței de 11.000 lei capital, ca despăgubire către C. F. R. și spese de proces și de executare. Totodată numește ca curator pe seama urmăritului decedat pe adv. Gheorghe Băcilă din Teregova.

Prețul de strigare se stabilește în baza § 6 din lege în sumă susarătă care se poate reduce cu 25%.

Fixează termen pentru ținerea licitațiunei, pe ziua de 2 luna Martie anul 1940 ora 9 a. m. în casa comunală a comunei Cuptoare.

În baza art. 150 legea LX din 1881 condițiunile de licitație se stabilesc după cum urmează:

1. Imobilele supuse la licitație nu pot fi vândute cu preț mai mic de 75% din prețul de strigare.

2. Cei cari voiesc să liciteze sunt datori să depoziteze la delegatul judecătoresc, drept garanție 10% din prețul de strigare în numerar, ori să predea aceleiaș delegat chitanța de depozitare judecătorească prealabilă a garanției și să semneze condițiunile de licitație.

3. Fiscul, creditorii cei previligiați și cei ipotecari nu sunt datori să depună garanție în calitate de licitanți.

Condițiunile de licitație se pot vedea în orele de birou la Instanța c. f. Teregova.

Data în Teregova la 16 luna Noembrie 1939.

Jud. ss. **A Gheorghiu**

ss. **I. Bica** dir. c. f.

Pentru conformitate: **I. Bica** dir. c. f.

La „Librăria Diecezană”

din Caransebeș, se află de vânzare:

BIBLIA

Tradusă după textele originale ebraice și grecești de preoții profesorii:

VASILE RADU și GALA GALACTION

din Inalta Inițiativă a

MAJESTĂȚII SALE REGELUI CAROL II

Prețul lei 140.